

Az intellektuális képességzavar diagnosztikus kérdései

2026. január 27.

Az RRF 1.2.4 pályázat keretében a Fejér Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Székhelyintézménye 2026. január 27-én szakmai tudásmegosztó programot valósított meg „Az intellektuális képességzavar diagnosztikus kérdései” címmel. A rendezvénynek a Székesfehérvári József Attila Kollégium 5. emeleti tanulószobája adott otthont, ahol a vármegyei szakértői bizottság munkaközösségének 20 tagja vett részt a 90 perces szakmai előadáson.

A program előadója dr. Mészáros Andrea volt, a MRE Bethesda Gyermekkórháza Bethesda Utcai Mentálhigiénés Osztály Neurodevelopmentális Ambulanciájának neuropszichológus szakpszichológusa, gyógypedagógus és logopédus. Előadásában az intellektuális képességzavar (IKZ) diagnosztikus kérdéseit nem csupán elméleti megközelítésből mutatta be, hanem kifejezetten a pedagógiai szakszolgálati és szakértői gyakorlatban felmerülő döntési helyzetekre fókuszált. Kiemelte, hogy a diagnosztikus folyamat nem automatizálható, hiszen jogi, pedagógiai és ellátásszervezési következményekkel jár, ezért minden esetben strukturált szakmai mérlegelést igényel.

Az előadás rávilágított arra, hogy az IKZ diagnosztikája napjainkban különösen aktuális, mivel egyre gyakoribbak azok a határhelyzeti esetek, amikor az intellektuális teljesítmény nem illeszthető egyértelműen sem az átlagos, sem az IKZ tartományba. Ilyen helyzetekben az IQ-pontszám önmagában nem ad egyértelmű választ, az adaptív működés megítélése pedig több, részben szubjektív információforrásból áll össze. A társuló zavarok – például ADHD, autizmus spektrumzavar, nyelvfejlődési zavar, trauma vagy pszichoszociális hátrány – gyakran elfedhetik vagy torzíthatják a kognitív teljesítményt, ami tovább nehezíti a szakértői döntést.

A résztvevők átfogó képet kaptak arról is, hogy az intellektuális képességzavar nem egyszerűen alacsonyabb intelligenciaszintet jelent, hanem az idegrendszer fejlődésének zavara, amely már a korai életszakaszban megjelenik, és az egész fejlődési pályát áthatja. Nem egy-egy elkülönült funkció sérül, hanem a kognitív működés egészének szerveződése válik sérülékenyebbé. Az előadó hangsúlyozta, hogy az IKZ nem pedagógiai kudarc, nem motivációhiány és nem pusztán környezeti hátrány következménye, valamint nem az aktuális teljesítménygyengességgel vagy tanulási lemaradással azonos.

Az előadás kitért a különböző, egymást kiegészítő diagnosztikai rendszerekre, a háttértényezőkre, valamint az adaptív viselkedés, mint diagnosztikus kritérium kiemelt szerepére. Hangsúlyt kapott a támogatási szükséglet fogalma is, amely szolgáltatás- és intervencióorientált megközelítésben mutatja meg, milyen típusú, gyakoriságú és intenzitású segítségre van szüksége az érintett személynek a mindennapi életben való sikeres működéshez.

A szakmai nap során szó esett a „határovezeti intellektuális működés” fogalmáról is, amely pszichometriai és klinikai kontextusban eltérő jelentéssel bírhat, ugyanakkor minden esetben a fejlődési előzmények és az adaptív működés értékelése a döntő. Az intelligenciateszt-választás jelentőségére is felhívta a figyelmet az előadó, kiemelve a klienshez leginkább megfelelő hozzáférési csatorna kiválasztásának fontosságát, valamint klinikai megfigyelési szempontokat és összehasonlító tesztösszefoglalót is bemutatott a résztvevőknek.

Az előadás záró üzenete egyértelmű volt: az IQ önmagában nem dönt el semmit. Az IKZ nem „IQ-diagnózis”, hanem az intellektuális működés, az adaptív viselkedés és a fejlődési kezdet együttes értékelése adja meg a diagnózist. A diagnózis pedig nem végállomás, hanem kiindulópont a megfelelő támogatás, környezet és elvárások kialakításához.

Az előadást követően élénk szakmai párbeszéd alakult ki. A program nemcsak a kollégák tudásának bővítését szolgálta, hanem a problémák közös megvitatásával és a tapasztalatok megosztásával erősítette a szakmai együttműködést is.

